

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Wroclaw University of Economics and Business (Польща)
Bialystok University of Technology (Польща)
Ghent University (Бельгія)
«1 DECEMBRIE 1918» University of Alba Iulia (Румунія)
UNIVERSITY ISMA (Латвійська республіка)
VARNA FREE UNIVERSITY «CHERNORIZETS HRABAR» (Болгарія)
Академія праці, соціальних відносин та туризму
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Міжрегіональна Академія управління персоналом
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Національний технічний університет «Дніпропетровська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

**Матеріали XII Міжнародної
науково-практичної Інтернет-конференції
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ**

24 квітня 2025 року

Полтава – 2025

*Шульга Валерія Олегівна,
асистент кафедри публічного управління, адміністрування та
права Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*

*Денисенко Орест Олександрович
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право», Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ДОСТУПНІСТЬ ДО ПРАВОСУДДЯ МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

Доступність до правосуддя маломобільних груп населення (далі – МГН) в умовах воєнного конфлікту є критично важливим аспектом забезпечення рівності та захисту прав людини. Військові дії створюють додаткові перешкоди для цієї вразливої категорії громадян, ускладнюючи їх фізичний доступ до судових установ, отримання правової допомоги та участь у судових процесах. У таких умовах особливої уваги потребують питання адаптації інфраструктури, цифровізації правосуддя та впровадження механізмів дистанційного доступу до судових послуг. Забезпечення цих умов є не лише питанням гуманності, але й важливим елементом підтримання верховенства права в складних суспільно-політичних обставинах.

Відповідно до ст. 55 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [1].

У свою чергу, до маломобільних груп належать люди, які відчують труднощі при самостійному пересуванні, комунікації або одержанні якихось послуг. Це можуть бути люди з різними функціональними порушеннями (зору, слуху, опорно-рухового апарату тощо), люди, які отримали тимчасову травму або нині хворіють, вагітні жінки та люди похилого віку.

Три роки повномасштабної війни росії проти України спричинили стрімке зростання кількості людей, які мають інвалідність, фізичні вади. За даними Міністерства соціальної політики, Міністерства охорони здоров'я та Пенсійного фонду України, на початок 2023 року загальна кількість осіб з інвалідністю складає 2 721,7 тис осіб [2].

Тому судова система потребує адаптації до умов війни для забезпечення вільного доступу до правосуддя МГН. Зокрема, ЗУ «Про правовий режим воєнного стану» передбачає, що правосуддя на територіях, де введено воєнний стан, здійснюється виключно судами, створеними відповідно до Конституції України. Скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства, що може порушити принцип верховенства права, забороняється [3]. Таким чином, навіть у складних

умовах війни держава зобов'язана забезпечити громадянам право на справедливий суд.

Забезпечення доступності правосуддя для маломобільних груп населення в умовах воєнного конфлікту вимагає комплексного підходу, включаючи законодавчі ініціативи, технологічні рішення та освітні програми для суддів та працівників судової системи.

Щодо технічних характеристик, слід згадати, що відповідно до вимог пункту 4.2 ДБН В.2.2–40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», доступність для маломобільних груп населення (МГН) повинна забезпечуватися фізичною можливістю і зручністю потрапляння та пересування об'єктом, прилеглою територією, отримання послуг; фізичною безпекою у разі потрапляння на об'єкт та пересування в ньому, прилеглою територією, отримання послуг; можливістю вільного отримання інформації про об'єкт і надавані послуги; вільною навігацією (орієнтуванням) по об'єкту та прилеглою територією. Окрім того, у проектуванні об'єктів, доступних для МГН, повинні бути забезпечені, зокрема, доступність місць цільового відвідування, безперешкодність переміщення всередині будинків і споруд, безпека шляхів руху (зокрема евакуаційних) і можливість евакуації людей в безпечну зону (з урахуванням особливостей осіб з інвалідністю) [4]. Також, стандарти забезпечення прав осіб, які перебувають у приміщеннях судів також регулюються вимогами ДБН В.2.2–26:2010 «Будинки і споруди. Суди», Конвенцією про права осіб з інвалідністю та низкою інших нормативно-правових актів.

Особливу увагу необхідно приділити безпеці перебування у судах у період воєнного стану враховуючи небезпеку від ракетних атак та обстрілів. Кодексом цивільного захисту України передбачено наявність в установах захисних споруд (у тому числі найпростішого укриття), які мають забезпечувати можливість безпечного перебування населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів. Тому необхідно особливу увагу приділяти облаштування укриттів у судах з метою безпечного перебування населення [5].

Для проведення аналізу стану доступності до правосуддя для МГН в умовах воєнного конфлікту було використано звіти про результати відвідувань судів, що розміщені на офіційному сайті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини [6].

Так було встановлено, що судова система не в достатній мірі відповідає ознакам доступності. Зокрема, найбільш поширеними порушеннями цього права є:

- технічні умови приміщення суду не пристосовані для переміщення осіб з обмеженими можливостями;

- центральний вхід суду не обладнано пандусом;

- немає кнопки виклику працівника суду для осіб з обмеженими можливостями;